

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.ketab.ir

پندنامه‌ی

پندنامه جامی به خط
میر عماد حسنی سیفی قزوینی (۹۶۱-۱۰۲۴ هـ.ق)

ناشر:
مؤسسه تألیف، ترجمه و
نشر آثار هنری
«متن»

مدیر هنری و
عکسبرداری از نسخه:
امید محکمی
طراحی و اجرا:
کارگاه هنر ماه نو

لیتوگرافی: فرایندگویا
چاپ: شرکت چاپ و نشر شادریک
صحافی: سیمرخ
شمارگان: دو هزار
نوبت چاپ:
اول / بهار ۱۳۹۰

سرشناسه : جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷-۸۹۸ ق.
عنوان و نام پدیدآور : پندنامه جامی / عبدالرحمن جامی به خط میرعماد الحسنی سیفی قزوینی؛
مشخصات نشر : ایران، آستان قدس مؤسسه کتابخانه و موزه ملی ملک
مشخصات ظاهری : تهران: مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری مشن، ۱۳۹۰.
شماره : ۲۴ ص.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۲-۱۲۴-۷
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
یادداشت : کتاب حاضر با حمایت کتابخانه و موزه ملی ملک منتشر شده است
موضوع : شعر فارسی، قرن ۹ ق.
شناسه افزوده : میرعماد، ۹۶۱-۱۰۲۲ ق.، خوشنویس.
شناسه افزوده : فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری «مشن»
رده بندی کنگره : PIR ۵۶۹۱/۱۶ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی : ۸۹۱.۲۲
شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۲۷۵۸

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

دفتر مؤسسه : فلسطین جنوبی، خیابان لقمان ادهم، پست بودرحمهر، پلاک ۲۴
مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری «مشن»
تلفن: ۴-۶۶۴۹۸۶۹۲ دورنگار: ۶۶۹۵۱۶۶۲ صندوق پستی: ۱۳۷۵ - ۱۳۱۴۵
پست الکترونیک: art.publishing@yahoo.com
فروشگاه مرکزی : تهران، خیابان ولی عصر، نرسیده به تقاطع طالقانی،
ساختمان مرکزی فرهنگستان هنر، شماره ۱۵۵۰
تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۰
فروشگاه شماره ۲ : تهران، خیابان ولی عصر، ضلع جنوب غربی پارک ساعی،
پلاک ۱۱۰۱، فرهنگستان هنر، مرکز هنرپژوهی نقش جهان
تلفن: ۱۴-۸۸۵۵۳۹۱۴ فکس: ۸۸۵۵۳۹۱۵ صندوق پستی: ۱۵۱۱۹۱۴۴۱۱
وب سایت و فروشگاه اینترنتی: www.matnpublishers.ir

بسم الله الرحمن الرحيم
و صلي الله علي سيدنا محمد و علي آله عليهم السلام

جان از من و بوسه از تو بتان و بده زين داد و ستد مشو پشيمان و بده
شيرين سخني چو نيست دشنامي تلخ مگرد لب شكرين بگردان و بده

قصه سوز و گداز اين رباعي را بگذار و نخست اين خزينه
پيش روي را بگشا و به تفرجي از سر شكيب سياحتي كن؛
باغ و كشت را نه! خشتي نهاده بر خشت را نه! كنشت را
نه!... اگر بگويم خلد بهشت را باور كن كه «جهان آينه
در آينه در آينه است» بلكه بحر در بحر است و آن گاه در
دريای محيط؛ و اين مجموعه گل صد برگ را ماند به
گاه دوشيرگي و به وجه تسميه پرده در پرده سه حصار
معنی طراز پر رمز و راز است كه «پندنامه جامي مير» نام
دارد و جامي است كه از سه خم بل از سه بحر و دريا وام
دارد آن گاه به نسبتی كه اگر با تو روايت كنم انگشت حيرت
به دندان گيري كه لوحش الله از صورت پذيري كه اين چه
هيولي است كه حسن را اولي است تا سايه سار عرش و فرش
جلوه‌اي از آن جمله است كه از جهت قرب نفوس حتی از اين
سو طی طريق نيكوتر می‌نماید. خط اما از ميرعماد حسني
قزوینی است از سادات سيفی شهری كه به روزگار پيشين
كسپين خوانده می‌شد منسوب به طایفه‌اي كه از ساحل
درياچه تا دل ايران جای خوش کرده بودند؛ كسپی‌ها و

کسپین منسوب به آن است و قزوین معرّب این کلمه است که دریاچه را، که از بزرگی دریاست، خویش و بیگانه بدین نام می‌شناسد: «دریای کسپین».

میرعماد اما در عهد صفویه به دوران شاه عباس اول (۹۹۶-۱۰۳۷) می‌زیست. آورده‌اند که از سادات گرام حسینی بوده و پدر و اجداد او به کتابداری سلاطین صفویه مفتخر، خاصه جد اعلاّی او میرحسنعلی از کُتاب و منشیان ذی‌شأن بوده و حسنی لقب می‌نمود و اخلاّش تا میرعماد همگی حسنی لقب می‌نموده‌اند، با آن که شجره حسینی داشتند. میرعماد به نوشته بعضی لقب عمادالملک داشته و میرعماد گفتن نیز از همین راه است. استادان وی در خط عیسای رنگ‌نگار و مالک دیلمی و ملا محمدحسین خطاط و دیگرانند. پیرامون میر و زندگانی و مرگ وی قصه‌های بسیار است و اشعار شگفت او بر آن گواهی می‌دهد؛ سنی بودن سید حسنی و سید حسینی و به جرم عقیده خلاف طعمه تیغ شدن نیز در کتابها آمده است، که ما جمله را به آثار اهل فن حوالّت می‌نماییم و تنها این يك نکته را فرو نمی‌گذاریم که گفته‌اند خط نستعلیق را میرعلی بنیان نهاد و میرشاگرد او بود که به استعداد موهوب و سلیقه مرغوب این خط را به جایی رسانید که بقا و دوام آن بدو باز می‌گردد؛ خصوصاً که پس از او میرابراهیم، فرزندش، به اتفاق گوهرشاد خاتون، دختر میر، این شیوه را تعلیم دادند. پس به اعتباری پدر خط نستعلیق میرعماد الحسنی قزوینی است و آدم‌الکتاب این سلسله اوست، چنان‌که عبدالرحمن جامی خاتم‌الشعراي معروف سخن پارسی است و این رساله پندنامه و تحفة‌الاحرار جامی که به خط میر در کتابخانه شهید علی پاشا در استانبول است از آثار خاتم‌الشعرا است که به خط آدم‌الکتاب، خط

پارسیان، نگاشته شده است و موضوع سخن نیز پندنامه است که از آثار ارجمند ادب جهانیان خصوصاً ایرانیان است. اندرزهای یسنا، پندنامه هوشنگ که به اعتباری همان جاویدان خرد احمد بن محمد بن مسکویه است و کلیله و دمنه که اصل آن از هند است و برزویه طبیب آن را در روزگار ساسانیان به ایران آورده و ترجمه کرد و بابتی بدان افزود و در روزگار اسلام ابن مقفع آن را به عربی برگردانید و خود نیز آثاری در این معنی ترتیب داد، چون ادب کبیر و ادب صغیر و چه بسیار اندرزنامه‌ها و خردنامه‌های منظوم و منثور چون گلستان و بوستان و تحفة الملوك و ابواب الجنان و قابوس‌نامه و روضة الانوار محقق سبزواری و از آثار شعری آن چه نظامی و جامی و امیر خسرو و از پی‌روندگان ایشان و صدها عنوان دیگر از این قبیل که فرصت بیان آن همه نیست.

اینک يك بار دیگر این خزینه را در بگشا و دریاب که گاه باشد که یکی گوید:

منگر به این ضعیف تنم زآنکه در سخن
زین چرخ پرستاره فزون است اثر مرا

و گاه باشد که آدم سلسله‌ای و خاتم سلسله‌ای عقد مرسله‌ای را بر گردن عروس هنر می‌آویزند که تا جهان جهان است هر دو بلکه به جمله دلاویزند و این مورد از آن‌هاست و رازهای دیگر که در پرده ماند تا اهل دل خود بیابند و بهروز شوند.

و من الله التوفیق

محمدعلی معلم دامغانی

رئیس فرهنگستان هنر

جمهوری اسلامی ایران